

Pensament estètic, gust i consum de les arts

Mireia Freixa

Universitat de Barcelona

Sota la Restauració, la ciutat de Barcelona asumeix, finalment, la condició de capital metropolitana. Com es va anar projectant aquest fenomen en la vida artística? Cal anar a buscar-ne les respostes a través de l'examen de la creació i la manera en què la producció de l'art s'adaptava als gustos dels consumidors i a la mateixa vitalitat ciutadana; resseguir els canvis en la formació dels artistes, l'eclosió de les associacions, el mecenatge i el col·leccionisme, així com la florida de les publicacions i revistes especialitzades; i no menys important, analitzar l'evolució del pensament estètic en comparació amb el consum real de les arts, tenint com a punt de referència la participació dels crítics d'art, que –justament en el moment que ens ocupa– van passar de ser uns mers espectadors del procés artístic a la categoria de formuladors dels idearis estètics renovadors. Els límits de la nostra cronologia els podem associar a dos esdeveniments ben significatius de la transformació de Barcelona com a plaça artística. L'any 1874 va morir prematurament Marià Fortuny, el pintor que havia trasbalsat la relació de la burgesia barcelonina amb els seus artistes en provocar un reconeixement de la funció social d'aquests en un context modern que, a més a més, afavoria la difusió de la producció artística mitjançant nous canals. I el 1903 tancava les portes *Els Quatre Gats*, la plataforma que havia acollit els artistes i intel·lectuals d'avantguarda a la darreria del segle XIX. En aquest moment, un seguit d'artistes formats en l'ambient barceloní –Pablo Picasso, però també Joaquim Mir, Isidre Nonell entre els pintors, i escultors com Pablo Gargallo, Enric Casanovas o Josep Clarà– assolien un paper central en la formulació de les avantguardes plàstiques. En definitiva, s'havien superat amb escreix les limitacions d'una simple capital provincial que patia la Barcelona de trenta anys enrere.

Mireia Freixa és doctora per la Universitat de Barcelona amb la tesi *Modernisme i Noucentisme a Terrassa* (1977). És catedràtica d'Història de l'Art a la mateixa Universitat, on dirigeix el Grup de Recerca Consolidat d'Art Català del Modernisme al Noucentisme (GRACMON), que fundà el 1983. Ha fet estades de recerca al Victoria & Albert Museum (1993-94), a la Kingston University i al Royal Institute of British Architects (2003-04), així com a la Université Lumière de Lió (1995-96 i 2001-02).

A més de nombrosos articles d'erudició, de vegades vinculats a l'organització d'exposicions, ha publicat diversos treballs de síntesi sobre el modernisme i, en particular sobre l'arquitectura i les arts aplicades i decoratives. Entre les recents i més vinculades a la ponència del X Congrés d'Història de Barcelona, podem destacar: «The design of the provincial teaching institutions building. The early years of Lluís Domènech i Montaner and Josep Vilaseca Casanovas», dins *Domènech i Montaner*, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2000; «"...donant la forma apropiada a l'ús i als materials". El sentit ornamental de l'obra de Gaudí», dins *Gaudí, Art i Disseny*, Caixa de Catalunya, 2002; i «El modernisme català: creació des de la perifèria», dins R. Grau i J.M. Muñoz (dir.), *Catalunya, una història europea*, Generalitat de Catalunya, 2006.